

Voorwoord

Terugblik 2014 - Meesterlijk
Ondernemen

Nieuwsflits

Bezoekers - e-Portfolio -
Filmpjes - Pers

Nieuwsbrief

Uitgelicht

Jij de Wereldburger -
Scholingsbudget - Ontwerp
met challenges je eigen Entree
- EPedia

Agenda

Entreprenasium XL -
Meldingen - Breaking News

Voorwoord

Beste Lezers,

Het is alweer een tijd geleden dat de laatste nieuwsbrief van het entreprenasium is uitgekomen. Het entreprenasium heeft echter niet stil gestaan, maar heeft hard gewerkt aan het nog beter neerzetten van het concept.

Er zijn nieuwe initiatieven ontplooid waar jullie aan mee kunnen doen en waar we jullie in een aantal nieuwsbrieven verder over willen berichten. Mochten jullie zelf mooie ontwikkelingen, voorbeelden of initiatieven willen delen in één van deze nieuwsbrieven? Dan horen wij dat graag.

Graag geven we jullie alvast een totaalbeeld van de verschillende nieuwe initiatieven die wij hebben ontplooid om het entreprenasium verder te ontwikkelen. In elke nieuwsbrief zullen we één van deze initiatieven uitlichten, nu eerst een overzicht.

Om schoolbrede deelname aan maatschappelijk ondernemend onderwijs in alle leerjaren mogelijk te maken, net zoals het project jij de baas voor het eerste schooljaar doet, zijn er een aantal nieuwe projecten ontwikkeld. Deze projecten heten Jij de Projecten en ondersteunen tevens de implementatie van het entreprenasium in de school. In elke nieuwsbrief willen we jullie laten kennismaken met 1 van deze projecten, allereerst stellen wij je op de hoogte van Jij de Wereldburger.

De Redactie

3

Zoals jullie waarschijnlijk allemaal al hebben gehoord werken we nu samen met jullie toe naar Entreprenasium XL (Jij de baas XL). Mocht je nog niet op de hoogte zijn? We nodigen jullie allemaal uit om aan het einde van dit schooljaar samen te komen en ervaringen te delen wat betreft maatschappelijk ondernemend leren. Inmiddels is het leerlingenpanel gestart om het evenement zo vorm te geven dat het hen goede input voor hun onderneming oplevert.

Een andere belangrijke ontwikkeling is een wiki waarin alle informatie die bekend is over het entreprenasium (bijna 10.000 pagina's) in is opgenomen. Elke nieuwsbrief zullen we onderdeel van de wiki onder de aandacht brengen.

De afgelopen jaren is er door met name Iris Hermens allerlei Next Practices verzameld wat betreft de invoering c.q. proces entreprenasium. In de nieuwsbrief zullen we steeds één zo'n pareltje uitlichten.

Last but not least, zijn er masterclasses ontwikkeld die onder meer het LOL maken een stuk vereenvoudigen. Ook hiervan zullen we enkele beschrijven. We werken aan een model waarbij de scholingsbudgetten kunnen worden ingezet om onderdelen van een entreprenasium te implementeren, mits men de ambitie heeft vele docenten (ook naast de dagelijkse begeleiders) hierin te scholen.

Itie van den Berg, Marieke Popma en Johan Beukers

MEESTERLIJK ONDERNEMEN IN HET BASISONDERWIJS

Meesterlijk Ondernemen en het Entreprenasium zijn samen bezig om een doorgaande lijn PO-VO op het terrein van ondernemend leren te realiseren. Op dit moment is Meesterlijk Ondernemen nog een initiatief in Drenthe. Ze zijn een van de acht Best Practiceprojecten van de regeling Onderwijs Netwerk Ondernemen.

Meesterlijk Ondernemen werkt aan het versterken van de basisvaardigheden met ondernemend leren (de meesterproef), aan het in beeld brengen van ondernemend talent en aan ontwikkeling en inzet van creativiteit bij ondernemend leren. Ze werken samen met de provincie, vijf Drentse gemeenten en een netwerk aan ondernemende partners en kennisinstututen.

Op twee plekken wordt al gewerkt aan een doorgaande lijn: in Assen doen kinderen van het basisonderwijs een module Ondernemend leren op het VO en in Emmen hebben leerlingen van het entreprenasium een workshop ontwikkeld voor het basisonderwijs. In Meppel is ook zo'n initiatief aan het ontstaan.

Meesterlijk Ondernemen heeft een team van drie mensen:

- **Itie van den Berg**, projectleider. Zij schreef voor RVO een position paper over het basisonderwijs en het **e-boek** Ondernemend leren en moderne media.
- **Marieke Popma**, afgestudeerd als Neerlandicus, heeft tijdens haar studie samen met tien andere studenten onderzoek gedaan naar ondernemend leren, waar het boek 'Ondernemend leren op de basisschool' uit is voortgekomen. Ze is na haar masterstage, waar ze op verschillende basisscholen projecten heeft begeleid, bij MOID betrokken gebleven als projectleider.
- **Johan Beukers**, hij was de eerste PABO-student die een onderneming met kinderen startte, een GPS wandeling uitzetten in de buurt. Daarnaast is Johan van de moderne media en ondernemen. Hoe kun je cupcakes beter verkopen? Met een qr-code op de verpakking die leidt naar een **tutorial** over het zelf maken .

Volg ons op [Facebook!](#)

BEZOEKERS

Op 1 december 2014 werd de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Sander Dekker bijgepraat over het entreprenasium op het Hondsrug College.

Op 9 januari jongstleden kwam Paul Rosenmöller, voorzitter van de VO-raad op bezoek tijdens een get together op Dingstede waar docenten en leerlingen van de verschillende entreprenasia verbinding met elkaar zochten. Paul gaf een vurig betoog voor het entreprenasium op **WerkenFM**.

Zelf werden we uitgenodigd om tijdens een EU-conferentie op 29-9-2014 te komen spreken over het entreprenasium als best practice in Thessaloniki Griekenland. Het entreprenasium is namelijk door de OECD **gekozen** tot een van de 20 meest innovatieve onderwijsinnovaties in Europa.

Daarnaast zijn entreprenasiasten onder meer aanwezig bij de 2de Kamer, AVS-congres, entrepreneurshipday, WerkenFM, Pricon BV, Boerderij de Meent, Marketingbureau in Amsterdam, SLO, IKEA, Albert Heijn, Hoofdkantoor WNF in Zeist en NextGeneration Windesheim.

E-PORTFOLIO Het entreprenasium, Meesterlijk Ondernemen, 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs, Learntoo en de Stichting ePortfolio Support hebben hun krachten gebundeld. Samen met andere scholen en met publieke en private partners nemen ze het voortouw in de uitvoeringsfase van het Doorbraakproject Onderwijs & ICT.

Hierin willen ze het opzetten van doorlopende leerlijnen ondernemendheid ondersteunen met het recht op een e-Portfolio. Dit is wenselijk voor ondernemend onderwijs omdat de bijbehorende inhoudelijke en didactische innovaties door een e-Portfolio beter uitvoerbaar en sneller rendabel zijn. Daarnaast faciliteert het doorlopende leerlijnen en het werken vanuit de individuele talenten van leerlingen.

Op het entreprenasium bewijzen de leerlingen hetgeen ze hebben geleerd in een elektronisch portfolio. Naast de functie als showcase wordt het e-Portfolio ook gebruikt voor reflectie, monitoring en vrijstellingen in het vervolgonderwijs. Het **voorstel** hiertoe ligt nu bij de VO-Raad.

FILMPJES Entreprenasiast Marissa heeft in haar zomervakantie een **VideoScribe** gemaakt over **LOL** (leren ondernemend te leren). Floris heeft een eerste versie van een **internationale promotiefilm** gemaakt. Kaylin heeft een flink aantal Jij de Baas filmpjes toegevoegd aan het **entreprenasium kanaal** en schrijft nu een eigen boek dat ze wil verfilmen. En wat te denken van het actiefilmpje van Jij de Baas-bedrijf **Jungle Foto**. Ook docenten van het Hondsrug College en **Kalsbeek College** hebben eigen filmpjes gemaakt ter ondersteuning van Jij de Baas.

PERS In 2014 heeft de **pers** meer dan eens per 2 weken over ons bericht en dat is bijna 50% vaker dan in het jaar daarvoor.

Een selectie daaruit

- Voor het derde jaar op rij wordt het entreprenasium uitgelicht in het **VO-magazine**. Dit keer met de focus op het entreprenasium op het KWC.
- **De Stentor** : Brugklassers peuter en 5 mill los bij rector Heemgaard
- **Dagblad van het Noorden** met twee artikelen in één krant Rector wil erkenning entreprenasium en Reportage Entreprenasium
- Joran in **Het Kind** : Entreprenasium werpt vruchten af: 'Ik heb meer geleerd dan in mijn hele schoolcarrière tot nu toe'
- AOb Onderwijsblad, nummer 01 : Eigen baas op school

Ook de aspirant leden haalden in 2014 met Jij de Baas regelmatig de pers. De nieuwe aspirant leden in 2014 zijn het Kalsbeek College te Woerden, CSG de Heemgaard te Apeldoorn en het Andreas College te Katwijk. In totaal hebben maar liefst 17 scholen het Jij de Baas-project gedraaid.

JIJ DE WERELDBURGER Duizenden brugklassers door het hele land hebben het project Jij de Baas ervaren: onderneem een goed idee voor een goed doel. Het project heeft inmiddels ook vele ontwikkelingen ondergaan, denk aan: Jij de Baas Plus, Jij de Baas Profielwerkstuk en Jij de Baas Projectweek. Door het succes en vragen van scholen: “Komt er nog zo’n project als Jij de Baas?”, konden wij niet anders dan gehoor gewoon aan deze oproep. Inmiddels is het zover: **Jij de Wereldburger** staat klaar! Het project lijkt in de basis op Jij de Baas en elke leerling in de onderbouw mogen meedoen.

Onderwijsthema’s als ondernemend leren en wereldburgerschap staan centraal: Ervaar de wereld als je thuis. Ervaar internationale uitwisseling door het creëren van een event. Het project zorgt voor verbinding tussen de leerling en de wereld en maakt de afstand kleiner. Ook zorgt het voor een beter begrip van andere culturen en het kunnen zien van kansen over de grenzen. Daarnaast zorgt het project voor meer verbinding van de ondernemers met de rest van de school en bovendien creëert het LOL.

SCHOLINGSBUDGET Als een school een ondernemersschool heeft en het wil graag veel docenten trainen in het ondernemend onderwijs, dan kan dit een grote reductie opleveren in de verdere implementatie van het ondernemersschool. Het project **Jij de Intrapreneur** is het leidende project hierin. De inhoud van het project kan worden uitgebreid met onderdelen uit andere **Jij de Projecten**.

Hoeveel onderdelen kunnen worden toegevoegd, is afhankelijk van hoeveel docenten deelnemen en of het bestaande ondernemersschool kan meedoen. Want hoe meer docenten meedoen, dus des te meer reproductie van een eenmaal ontworpen maataanpak, des te meer financiën om deze maataanpak van meer elementen te voorzien. Omdat de training van de docenten in ondernemend onderwijs onder het scholingsbudget kan vallen, kan een school ondernemend onderwijs en een ondernemersschool school-breed implementeren en grotendeels of zelfs volledig vanuit dit scholingsbudget bekostigen.

Tip: Als een school de masterclasses afgestemd op die van een ander dan kan men samen zorgen voor grotere aantallen en daarmee lager kosten.

ONTWERP MET CHALLENGES JE EIGEN ENTREE Op zowel De Heemgaard Apeldoorn als op Revius Lyceum Doorn hebben leerlingen hun eigen Entreefase ontworpen met behulp van de bijbehorende challenges. Zowel op Revius Lyceum Doorn als op De Heemgaard in Apeldoorn kwamen de ondernemers zelf op het idee om een planbord te maken waarop de challenges staan weergegeven en leerlingen met hun pasfoto op een magneetje telkens kunnen aangeven aan welke challenges ze werken en hoe. Hiermee bewijzen de betreffende leerlingen direct enkele challenges die passen bij de module Plannen.

Op Revius Lyceum Doorn heeft ondernemer Pim Snippe voor de challenge gamification een eigen game ontwikkeld waarmee leerlingen zoveel mogelijk challenges van Entree kunnen behalen. Hij test de game nu uit op zijn eigen school en heeft als ambitie om zijn game verkoopbaar te maken aan andere ondernemersscholen. Hij werkt hiervoor samen met ondernemersstakeholders zoals Erno van Eekelschot, spelontwikkelaar en spellenwinkelondernemer. Ook nemen op beide scholen leerlingen meer eigenaarschap voor de challenge Klimaat. Zo is op Apeldoorn een idee bedacht om op een positieve manier om te gaan met vandalisme door andere leerlingen in hun EP-Office tijdens de pauzes. Kortom: de opbrengsten van het werken met deze challenges en de bijbehorende workshop zijn hoog!

EPEDIA Een jaar geleden is er in de nieuwsbrief uitgebreid verslag gedaan van de introductie van EPedia, een online platform c.q. wiki om alle zaken met betrekking tot het entreprenasium actief met elkaar te delen. Ondertussen is de informatie die her en der verspreid stond hiernaar overgezet (bijna 10.000 pagina's).

Tijdens dit overzetten ontstond inzicht in de bouwstenen waaruit het entreprenasium-onderwijs bestaat. Niet alleen kan je zelf bouwstenen toevoegen, maar men kan heel gemakkelijk het eigen onderwijs ontwerpen met deze bouwstenen. Net als bij lego kies je zelf welke blokjes je wilt gebruiken om je eigen leren of onderwijs te bouwen. En uiteraard zijn er ter inspiratie al veel voorbeelden gebouwd die eenvoudig aan te passen zijn aan de eigen wensen.

Om je een beetje wegwijs door EPedia te maken, zullen we regelmatig een onderdeel toelichten in een nieuwsbrief. Daarnaast worden leerlingen en hun begeleiders benaderd om de toegankelijkheid van al die gegevens samen met hen te gaan optimaliseren. Als de informatie uit EPedia zo is gestructureerd dat alles makkelijk is te vinden, dan zullen we met een redactie alle gegevens gaan verifiëren. De huidige portfolio-functionaliteit voor de leerling, docent en school zal vervolgens worden uitgebreid op grond van het gebruik in de verschillende entreprenasia. Daarna zal een officiële release plaatsvinden als gebruikersvriendelijke wiki voor het entreprenasium en visitekaartje voor de rest van de wereld.

WAT WIE HOE

Help:Inhoud

WAT Challenges	WIE Relaties	Alle digitale hulpmiddelen betreffende het entreprenasium De building blocks waaruit je vrij kunt kiezen om entreprenasium-onderwijs te bouwen.	HOE Projecten	WAARMEE
Portfolio	Gebruikers	Bestand Bron Challenge Chance Chill Clip Doel Entreprenasium Event	Gidsen	Bronnen
Programma	Entreprenasisten	Gebruiker Gids Intrapreneur Masterclass	Clips	Practises
Scholing	Intrapreneurs	Module Passie Practice Project Quote	Kaarten	Quotes
Implementatie	Schoolleiders	Relatie Schoolleider Specificatie Stelling	Vakken	Stellingen
Doelen	Verhalen	Tabel Tacliek Talent Vak Verhaal	Tactieken	Gebruik
Modules	Passies	Bestanden op EPedia kan iedereen uploaden en downloaden. Ze zijn bedoeld om objecten te voorzien van plaatjes, films, originele bronnen of een opgemaakte bundeling van informatie.	Chances	Stichters
Masterclasses	Talenten		Chills	Bestanden
Specificaties	Concepten		Events	Tabellen

ENTREPRENASIUM XL

Ondernemende leerlingen slaan een brug naar de maatschappij.

Op donderdag 18 juni van 10.30 tot 18.30 uur komen op het Revius College te Doorn uit heel het land de jonge social entrepreneurs van de entreprenasia en uit Jij de Baas samen met iedereen die hen een warm hart toedraagt. Entreprenasium XL is een evenement VAN, VOOR en DOOR deze initiatiefrijke entrepreneurs waarin ze laten zien wat ze hebben bereikt.

Tijdens dit landelijke jaarlijkse evenement passeren alle highlights en best practices van het entreprenasium en het maatschappelijk ondernemend leren de revue. Vrienden en andere geïnteresseerden van het entreprenasium helpen de jonge social entrepreneurs om hun ondernemend leren, project of bedrijf een stap verder te helpen. Aanmelden van vrienden, geïnteresseerden ideeën of plannen kan per mail aan XL@entreprenasium.nl.

MELDINGEN

- Kalsbeek Woerden start na de voorjaarsvakantie met de Entreefase.
- De Heemgaard is twee weken geleden gestart met de Entreefase.
- KWC Culemborg heeft met een succesvolle bootcamp haar eerste Entreefase feestelijk en opbrengstgericht afgesloten.

BREAKING NEWS Het bedrijfsbureau CVE voor het VO is gestart. In de volgende nieuwsbrief wordt hieraan uitgebreid aandacht besteed.

COLOFON

*Publicatie van de
Coöperatieve Vereniging Entreprenasium U.A.*

Inhoud

Rob Slagter, Anneke Hylkema, Marieke Popma, Mariëlle Janssen,
Iris Hermens, Suzanne de Kroon

Vormgeving

Rob Slagter

Uitgave

Januari 2015

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Entreprenasium ®

© Copyright Entreprenasium, 2015